

Gülşen Kılınç
Gülçin Nacar

Sermin Timur Taşhan

İnönü University, glnbtkts88@gmail.com, Malatya-Turkey
İnönü University, gulcin.nacar@gmail.com, Malatya-Turkey
İnönü University, setimur@gmail.com, Malatya-Turkey

DOI	http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2021.16.2.1B0108		
ORCID ID	0000-0002-6347-0486	0000-0003-1427-9922	0000-0003-3421-0084
Corresponding Author	Gülçin Nacar		

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET ALGILARI İLE ÇATIŞMA VE ŞİDDETE İLİŞKİN FARKINDALIKLARI ÜZERİNE ROL OYNAMA SENARYOLARININ ETKİSİ

Öz

Bu araştırma üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algıları ile çatışma ve şiddete ilişkin farkındalıkları üzerine rol oynama senaryolarının etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Yarı deneysel model olarak gerçekleştirilen araştırmanın evrenini bir Hemşirelik Fakültesi'nde 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersine kayıtlı olan 246 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçim yöntemine gidilmeyip evrendeki tüm öğrenciler araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmanın örneklemine, araştırmaya katılmayı kabul eden 187 öğrenci oluşturmuştur. Veriler, Kişisel Bilgi Formu, Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (TCAÖ) ve Çatışma ve Şiddete İlişkin Farkındalık Ölçeği (ÇŞİFÖ) kullanılarak toplanmıştır. Araştırmada rol oynama senaryoları uygulaması sonrası TCAÖ son test puan ortalamaları deney grubu için 88.17 ± 10.61 , kontrol grubu için 87.12 ± 11.55 olarak bulundu ($p > 0.05$). Araştırmada ÇŞİFÖ son test puan ortalamaları ise deney grubunda 108.62 ± 14.5 , kontrol grubunda 107.76 ± 14.82 saptanmıştır ($p > 0.05$). Araştırma sonucunda rol oynama senaryolarının öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısı ile çatışma ve şiddete yönelik farkındalıkları üzerinde etkili olmadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çatışma, Öğrenci, Rol Play, Cinsiyet Algısı, Şiddet

THE EFFECT OF ROLE-PLAYING SCENARIOS ON UNIVERSITY STUDENTS' GENDER PERCEPTION AND CONFLICT AND VIOLENCE AWARENESS

ABSTRACT

The aim of this study was to investigate the effect of role-playing scenarios on gender perceptions and awareness of conflict and violence among university students. The universe of the study, which was carried out in a quasi-experimental model, consisted of 246 students enrolled in Women Health and Disease Nursing lesson in 2018-2019 academic year in a Faculty of Nursing. Sample selection method wasn't used in the study and all students in the universe were included in the study. The sample of the study consisted of 187 students who accepted to participate in the study. Data were collected using the Personal Information Form, Perception of Gender Scale (PGS) and Conflict and Violence Awareness Scale (CVAS). In the study, after the application of role play scenarios, the PGS post-test mean scores of the experimental group was 88.17 ± 10.61 and the control group was 87.12 ± 11.55 ($p > 0.05$). In the study, the mean post-test scores of the CVAS were 108.62 ± 14.5 in the experimental group and 107.76 ± 14.82 in the control group ($p > 0.05$). As a result of the research, it was found that role playing scenarios didn't affect students' perception of gender and conflict and violence awareness.

Keywords: Conflict, Student, Role Play, Gender Perception, Violence

How to Cite:

Kılınç, G., Nacar, G. ve Timur Taşhan, S., (2021). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algıları İle Çatışma ve Şiddete İlişkin Farkındalıkları Üzerine Rol Oynama Senaryolarının Etkisi. Medical Sciences, 16(2):58-67, DOI: 10.12739/NWSA.2021.16.2.1B0108.

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Toplumsal cinsiyet algısı, doğuştan gelen biyolojik farklılıklara sahip kadın ve erkeğin, sonradan öğrenilen ve edinilen kimliklerle cinsiyete bakışını sınırlayan, ideal davranış ölçütleri oluşturarak kadın aleyhine derin izler bırakan, aileden başlayıp sosyalleşme süreci ile yeniden ve sürekli olarak roller ve sorumluluklar üreten bir olgu olarak tanımlanmaktadır [1 ve 2]. Dünya Ekonomik Forumu tarafından yayınlanan Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Raporu dünyadaki cinsiyet eşitsizliğini açıkça ortaya koymaktadır. Ülkelerin ekonomi, eğitim, siyasi ve sağlık gibi çeşitli alanların incelendiği raporda, kadın erkek cinsiyet eşitliği bakımından İzlanda başta olmak üzere kuzey ülkeleri liste başında yer almıştır. Aynı raporda 145 ülke içerisinde Türkiye 0.624 endeks değeri ile 130. sırada yer almaktadır. Kısacası bu rapor, Türkiye ile dünya arasında toplumsal cinsiyet açısından bir uçurum olduğunu ortaya koymaktadır [3]. Kadına yönelik şiddet, cinsiyet eşitsizliğinin en önemli sonuçlarından biridir. Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkeleri başta olmak üzere toplumsal cinsiyet eşitsizliğine maruz kalan kadınlar daha çocukken zorla evlendirilmekte, tehdit edilmekte, fiziksel şiddet görmekte, intihara neden olacak duygusal şiddette uğramakta ve hatta öldürülmektedir [4, 5 ve 6]. Türkiye Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet araştırmasında, yaşamının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete uğrama oranı %35.5 iken, son bir yılda fiziksel şiddete uğrama oranı %8.2 olarak tespit edilmiştir [7].

Bireylerin toplumsal cinsiyet algısı ve kadına yönelik şiddet ve çatışma farkındalığı birçok etken tarafından belirlenmekte olup, bu süreç yaşamın başlangıcından sonuna kadar tüm dönemlerde bireyleri farklı şekilde etkilemektedir. Eğitim, akran ilişkileri, okul ortamları, medya, aile ve toplum yapıları bireylerin toplumsal cinsiyet algısı ile çatışma ve şiddete yönelik farkındalıklarını etkileyen faktörlerin başında gelmektedir [8, 9 ve 10]. Literatürde toplumsal cinsiyet algısı ve şiddete yönelik farkındalığın incelendiği çalışmalarda, bu çalışmaların özellikle üniversite eğitimi öncesi dönemdeki bireylerde yoğunlaştığı ve farklı meslek grupları üzerinde çalışmaların yürütüldüğü görülmektedir [11, 12 ve 13]. Hemşirelik lisans eğitimi hemşire öğrencilerin toplumsal bakış açısını toplum yararına değiştirmek ve mesleki profesyonelliği sürdürmek adına önemli bir süreçtir. Yaşam boyu kazanılan toplumsal cinsiyet algısını dolaylı olarak kadına karşı şiddete bakış açısını klasik lisans eğitimiyle değiştirmek sınırlı kalabilmektedir. Bunun için özellikle duyuşsal alana hizmet eden değişik eğitim metotlarının amaçlı kullanımı gerekmektedir. Ancak literatürde öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısının değişik eğitim metotları ile ele alındığı herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Rol play özellikle duyuşsal alana hizmet eden önemli bir eğitim modelidir [14]. Rol play eğitim metodunun, topluma değer yargıları ile hizmet eden hemşirelerin toplumsal cinsiyet algısı ve bu algıdan etkilenen şiddete ilişkin farkındalık üzerine etkisi merak uyandırmaktadır.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Bu araştırma; hemşirelik öğrencilerinin mesleki yaşamlarında sıkça karşılaştıkları önemli bir sorun olan toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve şiddete ilişkin algılarının olumlu yönde değiştirme potansiyeli bulunan eğitim tekniklerinin kullanılmasına yönelik bir araştırmadır. Araştırma bu önemli toplumsal soruna dikkat çekme, çözüm önerisinde bulunma ve literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

3. MATERİYAL VE METOT (MATERIALS AND METHODS)

3.1. Araştırmanın Amacı ve Türü (Aim and Type of Research)

Araştırma ön test son test kontrol gruplu yarı deneysel araştırma modelindedir. Araştırmanın amacı, rol oynamanın üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algıları ile çatışma ve şiddete ilişkin farkındalıkları üzerindeki etkisini incelemektir.

3.2. Araştırmanın Hipotezleri (Research Hypotheses)

- Rol oynama senaryoları, öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısını etkiler.
- Rol oynama senaryoları, öğrencilerin çatışma ve şiddete ilişkin farkındalıklarını arttırır.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi (The Universe and Sample of the Research)

Araştırma 1 Ekim - 28 Aralık 2018 tarihleri arasında yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini, İnönü Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Doğum Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersine kayıtlı olan 152 örgün ve 94 ikinci öğretim olmak üzere toplam 246 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçim yöntemine gidilmeyip evrendeki tüm öğrenciler araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmayı yürüten öğretim elemanlarının sadece örgün öğretim programındaki ilgili dersi yürüttüklerinden araştırmanın deney grubu olarak Doğum Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersi alan örgün öğrenciler, kontrol grubu olarak belirtilen dersi alan ikinci öğretim öğrencileri alınmıştır.

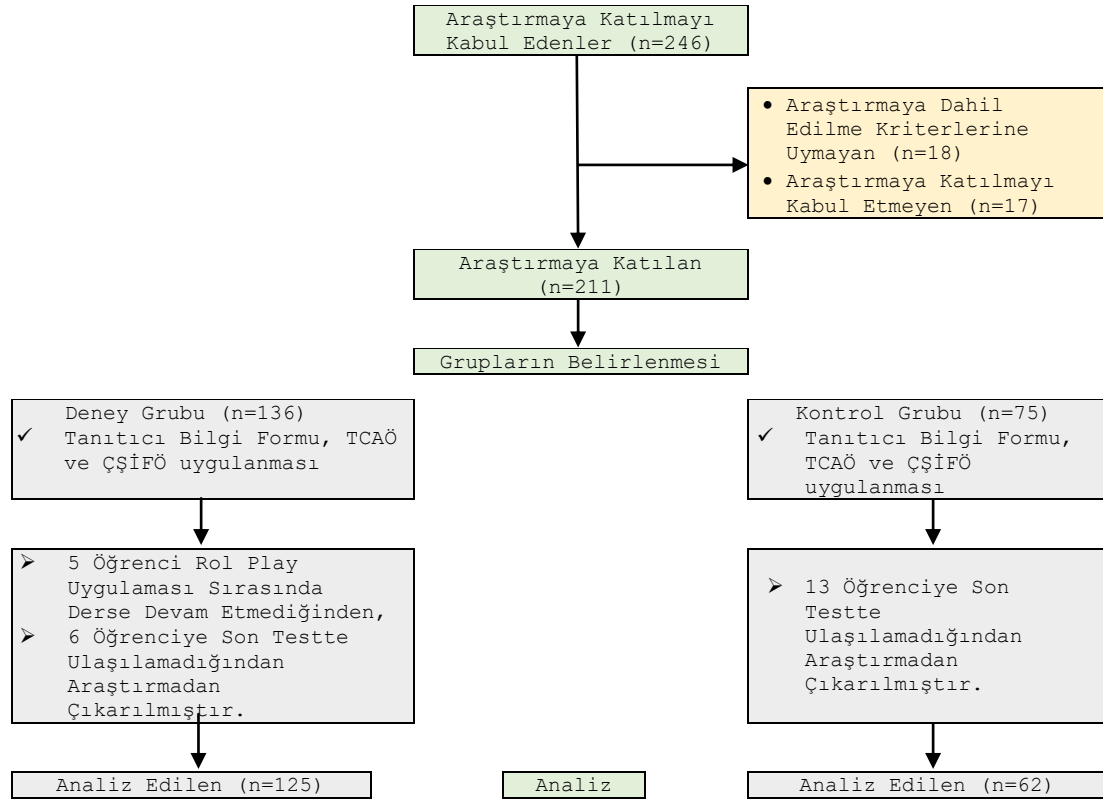
Deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrenciler arasındaki sayısal farklılık Yüksek Öğretim Kurumu'nun belirlediği kontenjan farklılığından kaynaklanmıştır. Araştırmanın deney grubunu; 10 öğrenci araştırmaya alınma kriterlerini karşılamadığı, 6 öğrenci araştırmaya katılmayı reddettiği, 5 öğrenci rol play uygulaması sırasında derse devam etmediği için ve 6 öğrenciye son testte ulaşamadığı için 125 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada kontrol grubunu; 8 öğrenci araştırmaya alınma kriterlerini karşılamadığı, 11 öğrenci araştırmaya katılmayı reddettiği ve 13 öğrenciye son testte ulaşamadığı için 62 öğrenci oluşturmuştur (Şekil 1). Araştırmanın örneklem büyüklüğünü 125 deney, 62 kontrol grubu olmak üzere toplam 187 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonunda yapılan güç analizine göre $\alpha:0.005$, $\beta:0.00$ ve çalışmanın gücü %100 olarak hesaplanmıştır. Araştırmaya alınma kriterleri, doğum kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersine aktif devam ediyor olma ve daha önce herhangi bir psikiyatrik tanı almama ya da herhangi bir psikiyatrik ilaç kullanmıyor olmasıdır. Araştırmada dışlanma kriterleri, öğrencilerin rol play uygulamaları sırasında derse devam etmemesidir.

3.4. Veri Toplama Araçları (Data Collection Tools)

Araştırmada veriler; Kişisel Bilgi Formu, Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği ve Çatışma ve Şiddete İlişkin Farkındalık Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu (Personal Information Form)

Araştırmacılar tarafından oluşturulan bu form bireylerin tanıtıcı özellikleri; yaş, cinsiyet, ekonomik durum, kardeş sayısı, ebeveyn eğitim durumu, annenin çalışma durumu ve mesleği, babanın çalışma durumu ve mesleği, şiddete maruz kalma öyküsü, annelerinin babaları tarafından şiddete maruz kalma durumu ve oyun senaryolarında rol alma durumlarını kapsayan toplam 11 soruyu içermektedir.

Şekil 1. Araştırma akış şeması
(Figure 1. Research flow chart)

3.4.2. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (TCAÖ) (Perception of Gender Scale)

Ölçek Altınova ve Duyan tarafından geliştirilmiş ve geçerlilik güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ölçek bireylerin toplumsal cinsiyet rollerini algılama şekilleri ile ilgili düşüncelerini değerlendirmektedir. Ölçekte 5'li likert tipte olan toplam 25 madde bulunmaktadır. Ölçekte her madde için 1-5 arasında puanlanmaktadır. Ölçekte 2., 4., 6., 9., 10., 12., 15., 16., 17., 18., 19., 20., 21., 24. ve 25. maddeler tersten puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 25, en yüksek puan 125'dir. Ölçekten yüksek puan alınması toplumsal cinsiyet algısının yüksek, düşük puan alınması ise toplumsal cinsiyet algısının düşük olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach's Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.87 olarak hesaplanmıştır [15]. Araştırmada ölçeğin Cronbach's Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.69'dır.

3.4.3. Çatışma ve Şiddete İlişkin Farkındalık Ölçeği (ÇŞİFÖ) (Conflict and Violence Awareness Scale)

Ölçek, Ohio Eğitim Bölümü, Çatışma Çözümü ve Çatışma Yönetimi Komisyonu tarafından hazırlanmıştır. Sargın ölçeğin Türkçe'ye uyarlamasını yapmıştır. Ölçek, 5'li likert tipte olan ve 27 maddeden oluşan bir ölçektir. Ölçekte maddeler 1-5 arasında puan almaktadır. Ölçekten alınacak puan yükseldikçe bireylerin çatışma ve şiddete ilişkin farkındalıklarının arttığını göstermektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 27 iken, en yüksek puan 135'tir. Ölçeğin Cronbach's Alfa güvenilirlik katsayısı 0.87'dir [16]. Araştırmada ölçeğin Cronbach's Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.94 olarak saptanmıştır.

3.5. Verilerin Toplanması (Data Collection)

Araştırmada deney ve kontrol grubu ön test verileri, belirtilen dersin işlendiği sınıflarda eğitim ve öğretim döneminin 1. haftasında öğrencilerin veri toplama formlarını doldurulması ile toplanmıştır. Araştırmada deney ve kontrol grubu son test verileri ise, ön testten 13 hafta sonra eğitim ve öğretim döneminin 14. haftasında yine belirtilen dersin işlendiği sınıflarda öğrenciler tarafından veri toplama formlarının doldurulması ile toplanmıştır. Araştırmada deney grubundaki öğrencilere rol play uygulaması 2-3 hafta ara ile toplam 4 oturum olacak şekilde uygulanmıştır. Deney grubunda, ön test verileri toplandıktan 1 hafta sonra araştırmacılar tarafından hazırlanan senaryolar öğrencilere sırayla verilmiştir. Rol playda öğrencilerin görev alması gönüllülük esasına göre belirlenmiş olup bazı öğrencilerin birden fazla rol playda görev almaları gerekmiştir. Rol playda görev alacak öğrencilerin hazırlık yapabilmeleri için 2 ya da 3 hafta olacak şekilde hazırlık süresi verilmiştir. 1. rol play ön testten 3 hafta, 2. rol play 5 hafta, 3. rol play 8 hafta, 4. rol play 12 hafta sonra uygulanmıştır. Görev alan öğrencilerin rollerini sınıfa sergilemeden önce araştırmacılar rehberliğinde ön hazırlık ve kontroller (fiziksel ortamın hazırlanması, ön uygulama yapılması vs.) yapılmıştır. Rol play uygulaması özellikle öğrenci katılımının yüksek olduğu ders saatleri göz önünde tutularak yapılmıştır. Ayrıca bu uygulamalarda dersin yoklaması alınarak öğrencilerin rol play uygulamasını izleyip izlemedikleri kayıt altına alınmıştır. Araştırmada senaryo içerikleri araştırmacılar tarafından hazırlanıp kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliği alanında uzman bir öğretim üyesinin görüşü alınmıştır. Her bir rol play ortalama 20-25 dakika sürmüştür. Her bir rol playdan sonra yaklaşık 20-30 dakika araştırmacıların yönetiminde ele alınan konuya ilişkin öğrencilerin duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri sağlanmıştır. Araştırmada kullanılan senaryolar;

- **"Kadına yönelik şiddet" senaryosu;** Sosyal ortamda tanımadığı bir kişinin tacizine maruz kalmış bir kadının yaşam deneyiminin anlatıldığı bir öykü olup toplam 8 öğrenci tarafından sergilenmiştir.
Amaç: Öğrencilerin kadına yönelik şiddete ilişkin farkındalıklarının oluşturulması.
- **"Çalışma yaşamında kadının karşılaştığı zorluklar" senaryosu;** Gebe bir kadının iş yaşamında karşılaştığı zorlukları ve evdeki sorumluluklarının eklendiği bir yaşam deneyimini anlatmaktadır. Öykü 6 öğrenci tarafından canlandırılmıştır.
Amaç: Öğrencilerin kadının çalışma yaşamında karşılaşmış olduğu zorluklara yönelik farkındalıklarının oluşturulması.
- **"Eğitimde kadının yaşamış olduğu fırsat eşitsizliği" senaryosu;** Senaryoda ailesinin erkek kardeşine tanıdığı eğitim fırsatlarına sahip olamayan bir kadının ilerleyen yaşamında karşılaştığı zorlukları konu edinen bir öyküdür. Senaryoda 7 öğrenci görev almıştır.
Amaç: Öğrencilerin kadının eğitim yaşamında karşılaşmış olduğu fırsat eşitsizliğine yönelik farkındalıklarının oluşturulması.
- **"Medyada kadın" senaryosu;** Bir otomobil tanıtım reklamında kadının cinselliğinin ön plana çıkarılması ile ilişkili bir öyküdür. Senaryo 7 öğrenci tarafından canlandırılmıştır.
Amaç: Öğrencilerin kadının medyada nasıl yansıtıldığına yönelik farkındalıklarının oluşturulması.

3.6. Verilerin Değerlendirilmesi (Data Evaluation)

Araştırmının verileri, SPSS 18.0 istatistik paket programı kullanılarak bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Araştırmada öğrencilerin tanıtıcı özellikleri yüzdelik, aritmetik ortalama ve standart sapma; deney ve kontrol grubunun kontrol değişkenlerinin karşılaştırılması Ki-kare testi; deney ve kontrol grubunun kendi içinde ön test ve son test ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması bağımlı gruplarda t testi; deney ve kontrol grubunun puan ortalamasının karşılaştırılması bağımsız gruplarda t testi kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırmada istatistiksel anlamlılık 0.05 düzeyinde kabul edilmiştir.

4. BULGULAR (RESULTS)

Araştırmada öğrencilerin rol playdan sonra toplumsal cinsiyet algısı ile çatışma ve şiddete ilişkin farkındalık ölçek puan ortalamalarının deney ve kontrol grubuna göre karşılaştırılması Tablo 1'de sunulmuştur. Deney grubundaki öğrencilerin TCAÖ puan ortalaması 88.17±10.61 iken, kontrol grubundaki öğrencilerin 87.12±11.55'dir. Ancak aradaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir (p>0.05). Araştırmada deney grubundaki öğrencilerin ÇŞİFÖ puan ortalaması 108.62±14.50, kontrol grubundaki öğrencilerin ise 107.76±14.82'dir. Aradaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (p>0.05). Araştırmada öğrencilerin rol play öncesi ve sonrası TCAÖ ve ÇŞİFÖ puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 2'de sunulmuştur. Deney grubundaki öğrencilerin rol play öncesi TCAÖ puan ortalaması 88.46±9.50 iken, rol play sonrası puan ortalamaları 88.17±10.61'dir. Kontrol grubundaki öğrencilerin TCAÖ puan ortalamaları ise eğitim öncesi ve sonrası sırasıyla 86.64±10.90 ve 87.12±11.55'dir. Ancak aradaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (p>0.05). Deney grubundaki öğrencilerin ÇŞİFÖ puan ortalamaları rol play öncesinde 106.34±12.98, rol play sonrasında ise 108.62±14.50'dir. Kontrol grubundaki öğrencilerin ÇŞİFÖ ise, rol play öncesinde 107.08±15.75, rol play sonrasında 107.76±14.82'dir (p>0.05). Katılımcıların tanımlayıcı özelliklerin deney ve kontrol gruplarına göre dağılımı Tablo 3'de sunulmuştur. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri arasında farklılık olmadığı saptanmıştır (p>0.05).

Tablo 2. Öğrencilerin rol playdan sonra TCAÖ ve ÇŞİFÖ puan ortalamalarının deney ve kontrol grubuna göre karşılaştırılması
(Table 2. Comparison of the students' PGS and CVAS score averages according to the experimental and control groups after the role play)

Değişkenler	Deney Sayı (%)	Kontrol Sayı (%)	t	p
*TCAÖ	88.17±10.61	87.12±11.55	-0.616	0.538
*ÇŞİFÖ	108.62±14.50	107.76±14.82	0.382	0.703

*Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği
*Çatışma ve Şiddete İlişkin Farkındalık Ölçeği

Tablo 3. Öğrencilerin rol play öncesi ve sonrası TCAÖ ve ÇŞİFÖ puan ortalamalarının karşılaştırılması
(Table 3. Comparison of students' mean PGS and CVAS scores before and after role play)

Değişkenler	Önce Sayı (%)	Sonra Sayı (%)	t	p
Deney Grubu				
*TCAÖ	88.46±9.50	88.17±10.61	-0.487	0.627
**ÇŞİFÖ	106.34±12.98	108.62±14.50	-1.867	0.064
Kontrol Grubu				
*TCAÖ	86.64±10.90	87.12±11.55	-0.665	0.508
**ÇŞİFÖ	107.08±15.75	107.76±14.82	-0.270	0.788

*Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği
**Çatışma ve Şiddete İlişkin Farkındalık Ölçeği

Tablo 1. Tanımlayıcı özelliklerin deney ve kontrol gruplarına göre dağılımı
(Table 1. Distribution of descriptive features according to experimental and control groups)

Değişkenler	Deney Grubu (n=125) Sayı (%)	Kontrol Grubu (n=62) Sayı (%)	İstatistiksel Test ve Anlamlılık	
Yaş, (X̄±SS) ^a	20.7±1.1	20.9±1.1	t:-0.967	p:0.335
Cinsiyet ^b				
Kadın	93 (74.4)	43 (69.4)	X ² :0.532	p:0.466
Erkek	32 (25.6)	19 (30.6)		
Ekonomik Durum ^c				
Kötü	10 (8.0)	11 (17.7)		p:0.053
Orta/İyi	115 (92.0)	51 (82.3)		
Anne Çalışma Durumu ^c				
Ev hanımı	116 (92.8)	59 (95.2)		p:0.535
Çalışıyor	9 (7.2)	3 (4.8)		
Baba Çalışma Durumu ^b				
Çalışıyor	102 (81.6)	49 (79.0)	X ² :0.176	p:0.675
Çalışmıyor	23 (18.4)	13 (21.0)		
Şiddete Maruz Kalma ^c				
Evet	9 (7.2)	5 (8.1)		p:0.778
Hayır	116 (92.8)	57 (91.9)		
Kardeş Sayısı, (X̄±SS) ^a	4.6±2.2	4.1±2.0	t:1.600	p:0.111
Kız Kardeş Sayısı, (X̄±SS) ^a	2.6±1.6	2.4±1.5	t:0.521	p:0.603
Erkek Kardeş Sayısı, (X̄±SS) ^a	2.0±1.5	1.6±1.1	t:1.769	p:0.079
*TCAÖ/Pre-test ^a	88.46±9.5	86.6±10.9	t:1.172	p:0.243
*ÇŞİFÖ/Pre-test ^a	106.34±12.9	107.08±15.7	t:0.343	p:0.732

^at Test ^bKi-kare Test ^cFisher Exact Test
*Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği
*Çatışma ve Şiddete İlişkin Farkındalık Ölçeği

5. TARTIŞMA (DISCUSSION)

Araştırmada incelenen şiddet ve çatışmaya ilişkin farkındalık konusu, toplumsal cinsiyet algısı ile iç içe geçmiş; değişmesi ve bu alanda farklılık oluşturulması aynı değişkenlerden etkilenen sorunlar arasındadır. Araştırmada kullanılan rol play uygulaması ile bu yaşam boyu süren ve geliştirilmesi, yaşamsal tecrübeler, dini inanç, eğitim gibi birçok konudan etkilenen şiddet ve çatışma konusunda farkındalık oluşturmak amaçlanmıştır. Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algıları ile şiddete ilişkin farkındalıkları üzerine rol oynama senaryolarının etkisini incelendiği araştırma literatür çerçevesinde tartışılmıştır. Araştırmada öğrencilerin TCAÖ' den aldıkları ön test puan ortalaması deney grubu için 88.46±9.5, kontrol grubu için 86.6±10.9'dir. Bu bağlamda Türkiye'de Özpulat ve arkadaşları tarafından yapılan çalışmada, öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinden aldıkları puan ortalaması ön testte deney grubunda 88.46±9.50, kontrol grubunda 87.12±11.55'dir [17]. Bu benzer oran araştırma ile paralellik göstermiştir. Literatürde üniversite öğrencileri üzerinde yürütülen araştırmalarda TCAÖ puan ortalamaları ile araştırma bulgumuz arasında benzerlik bulunmaktadır [18, 19 ve 20].

Araştırmada öğrencilerin ŞİFÖ' den aldıkları ön test puan ortalaması deney grubu için 108.62±14.50, kontrol grubu için 107.76±14.82'dir. Sargın'ın öğretmen adayları üzerinde yaptığı araştırmada ŞİFÖ toplam puan ortalaması 102.82±13.55 olarak tespit edilmiştir [16]. Bulgumuz Sargın'ın araştırma bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Bozoğlan'ın Balkan ülkelerinde yürüttüğü araştırmada üniversite öğrencilerinin ŞİFÖ puan ortalamasının 89.6-101.9 arasında değiştiği saptanmıştır. Bulgumuz Bozoğlan'ın araştırma bulgusu ile farklılık göstermektedir. Farklılığın araştırmaların yapıldığı ülkeler arasındaki farklılıktan dolayısıyla kültürel farklılıktan kaynaklandığı düşünülmektedir [21].

Araştırmada deney ve kontrol grubu TCAÖ ve ŞİFÖ ön test puan ortalamalarının benzer olduğu saptanmıştır ($p>0.05$). Bulgumuz deney ve kontrol gurubundaki öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısı ve şiddete ilişkin farkındalık yönünden homojen dağılım gösterdiğini ortaya koymaktadır. Toplumsal cinsiyet algısı, yaşamın ilk yıllarında aile içinde başlamakta, alınan eğitim, dini inanç, yazılı ve görsel iletişim araçları ile yaşam boyu şekillenen, biçim değiştirebilen bir olgudur [22]. Bandura tarafından geliştirilen sosyal öğrenme kuramına göre bilgi edinme, temel olarak başkalarının eylemlerinin dolaylı gözlemlenmesine ve rol model alınmasına bağlıdır. Kuramda rol model almanın öğrenmeye giden basamakları; gözlem yapma, taklit etme, içselleştirme ve özdeşleşme olarak tanımlanmıştır [23 ve 24]. Araştırmada uygulanan rol oynama senaryoları ile sosyal öğrenmeden yararlanılarak, rol oynamanın üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algıları ile çatışma ve şiddete ilişkin farkındalıkları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmada deney ve kontrol grubu TCAÖ ve ŞİFÖ son test toplam puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Toplumsal cinsiyet algısının yaşam boyu şekillenebilen bir olgu olduğu ve bu olgunun etkilendiği faktörler yukarıda açıklanmıştır. Araştırmada rol play uygulamasının öğrencilerin toplumsal cinsiyet algıları ve şiddete ilişkin farkındalıkları üzerine etkisinin olmadığı görülmektedir. Bu durumun, incelenen iki kavramın yaşam boyu çeşitli faktörlerden etkilendiği ve kısa dönem etkisi incelenen rol play uygulamasının bu düşünceleri değiştirmede yeterli güce sahip olmadığını düşündürmektedir. Literatür incelendiğinde Karatay ve arkadaşlarının rol oynama senaryolarının madde bağımlılığına karşı dirençli öğrencilerin öz yeterliliklerini artırdığını [25], Korhan ve arkadaşları rol oynama senaryolarının, öğrencilerin psikomotor beceri gelişimini olumlu yönde etkilediğini [26], Yu ve arkadaşları rol model simülasyon uygulamasının hemşirelerin hasta tesliminde iletişim becerilerini ve yetkinliğini geliştirdiğini, senaryo uygulamalarının hemşirelerin kişilerarası ilişkilerini geliştirdiğini saptamıştır [27].

6. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND SUGGESTIONS)

Araştırma sonucunda, rol oynama senaryolarının öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısı ile çatışma ve şiddete yönelik farkındalıkları üzerinde etkili olmadığı saptanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısı ile çatışma ve şiddete yönelik farkındalıkları üzerine farklı eğitim metotları ile uzun dönem etkisinin incelendiği farklı dizaynda çalışmaların yürütülmesi önerilmektedir.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI (LIMITATIONS OF THE RESEARCH)

Araştırmanın yarı deneysel olması, uygulamanın sadece bir ders kapsamında yürütülmesi, girişimin kısa dönem sonuçlarının değerlendirilmesi ve öğrencilerin aynı kurumda eğitim almalarından dolayı rol play deneyimlerini paylaşarak bulaş riski oluşturmaları bu çalışmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI (CONFLICT OF INTEREST)

Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

FİNANSAL AÇIKLAMA (FINANCIAL DISCLOSURE)

Yazarlar bu çalışmada finansal destek almadıklarını beyan ederler.

ETİK KOMİTE ONAYI (ETHICAL COMMITTEE APPROVAL)

Araştırmaya katılan öğrenciler, araştırmaya katılma kararını vermekte özgür oldukları ve araştırmadan istedikleri zaman ayrılacakları konusunda bilgilendirilmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere gönüllü olur formu açıklanmış ve sözlü ve

yazılı onamları alınmıştır. Araştırmaya başlamadan önce İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (2018/21-40) onay alınmıştır. Araştırma, "Araştırma ve Yayın Etiğine" uyularak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kontrol grubundaki öğrencilere herhangi bir girişim uygulanmamıştır.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- [1] Yağbasan, M. ve Aydemir, E., (2018). Toplumsal cinsiyet ve şiddet kısılacında koşullanmışlık olgusu: Fırat üniversitesi özelinde bir alan araştırması. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 46:323-45.
- [2] Yener, S. and Demirtaş, O., (2018). The relationship between social gender perceptions and female employee commitment. Hitit University Journal of Social Sciences Institute, 11(3):2137-51.
- [3] World Economic Forum, The global gender gap report, (2015). <http://www3.weforum.org/docs/GGGR2015/cover.pdf>.
- [4] Pınar, G., Taşkın, L. ve Eroğlu, K., (2008). Başkent üniversitesi öğretim elemanı yurdunda kalan gençlerin toplumsal cinsiyet rol kalıplarına ilişkin tutumları. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 15(1):47-57.
- [5] Scott, W.J., (2007). Toplumsal Cinsiyet: Faydalı Bir Tarihsel Analiz Kategorisi(Çev.: Kılıç, A.T.). İstanbul: Agora Yayınları.
- [6] Eroğlu, F. ve İrdem, Ş., (2016). Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı ve yönetim kademelerindeki yansımaları. Pamukkale İşletme ve Bilişim Yönetimi Dergisi, (2):11-35.
- [7] T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, (2015). Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması. Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık.
- [8] Ergöl, Ş., Koç, G., Eroğlu, K. ve Taşkın, L., (2012). Türkiye'de kadın araştırma görevlilerinin ev ve iş yaşamlarında karşılaştıkları güçlükler. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 2(1):43-49.
- [9] Usta, J., Farver, J.M., and Hamieh, C.S., (2016). Effects of socialization on gender discrimination and violence against women in Lebanon. Violence Against Women. 22(4):415-31.
- [10] Kaya, S., (2008). Kadın işgücünün genel profili ve çalışma yaşamında karşılaştığı sorunlar. İzmir Ticaret Odası Ar&Ge Bülteni, 28-35.
- [11] Karabekmez, S., Yıldırım, R.G., Akamca, G.Ö., Ellez, A.M. ve Üner, A.N.B., (2018). Okul öncesi dönemde mesleklere ilişkin toplumsal cinsiyet algısı. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 38(2):469-512.
- [12] Kantoğlu, A., Çetin, Yurteri, N., and Erdoğan, A., (2018). Evaluation of gender role perceptions in adolescents according to sociodemographic factors. Konuralp Tıp Dergisi, 10(2):175-87.
- [13] Şener, İ., Karabay, M.E. ve Tezergil, S.A., (2018). Kadın yöneticilerin cam tavan algıları ve kadın yöneticilere karşı tutum: finansal hizmetler sektöründe bir uygulama. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 20(1):78-98.
- [14] Brown, N.W., (2018). Psychoeducational Groups: Process and Practice. Routledge.
- [15] Altınova, H.H. ve Duyan, V., (2013). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması. Journal of Society & Social Work, 24(2):9-22.

- [16] Sargın, N., (2010). Examining prospective teachers' conflict and violence awareness levels by some variables. *Educational Administration: Theory and Practice*, 16(4):601-16.
- [17] Özpulat, F., Özvarış, Ş.B., (2019). Akşehir sağlık yüksekokulu öğrencilerinin özyeterlilik düzeyleri ve toplumsal cinsiyet algılarının belirlenmesi. *STED*, 28(2):98-107.
- [18] Esen, E., Siyez, D., Soylu, Y. ve Demirci, G., (2017). Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet algısının toplumsal cinsiyet rolü ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(1):46-63.
- [19] Uçtu, A.K. ve Karahan, N., (2016). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin cinsiyet rolleri, toplumsal cinsiyet algısı ve şiddet eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(8):2882-905.
- [20] Ünal, F., Tarhan, S., ve Çürükvelioğlu Köksal, E., (2017). Toplumsal cinsiyet algısını yordamada cinsiyet, sınıf, bölüm ve toplumsal cinsiyet oluşumunun rolü. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1):227-36.
- [21] Bozoğlan, B., (2010). Balkan ülkeleri üniversite öğrencilerinin çatışma ve şiddete ilişkin farkındalık düzeyleri ile çatışma çözme stilleri (Doktora tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- [22] Pehlivan, V., (2016). Toplumsal cinsiyet bağlamında kuramsal yaklaşımlar: bir literatür taraması. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (31):497-521.
- [23] Kılınç, G., Yıldız, E., and Harmancı, P., (2018). Bandura's social learning and role model theory in nursing education. In *Health Sciences Research in the Globalizing World*. (Eds. Alexandrova, E., Shapekova, N.L., Ak, B., Özcanaslan, F.) Sofia, St. Kliment Ohridski University Press.
- [24] Bandura, A., and Walters, R.H., (1977). *Social learning theory* (Vol:1). New York, General Learning Press.
- [25] Karatay, G. and Gürarslan Baş, N., (2017). Effects of role-playing scenarios on the self-efficacy of students in resisting against substance addiction: A pilot study. *INQUIRY*. 54:1-6.
- [26] Korhan, E.A. ve Üstün, Ç., (2015). Öğretimsel videoların hemşirelik beceri eğitiminde kullanımı. *Ege Tıp Dergisi*, 54(4):213.
- [27] Yu, M. and Ja Kang, K., (2017). Effectiveness of a role-play simulation program involving the sbar technique: a quasi-experimental study. *Nurse Education Today*, 53:41-7.